

обхващала голѣмо пространство. Пятътъ, по който се върви днесъ, като се отива отъ моста къмъ града, не е съществувалъ. Всичкитѣ мѣста около черковата сж влизали въ района на тоя манастиръ. И до днесъ личатъ дваритѣ, съ които е била заградена тая светиня. Мѣстото край олтаря е било низко, и черковата отъ всички страни могла да се заобикаля. По-сетнѣ се зарина пятътъ край олтаря, изпълни се съ камъни, пѣськъ и прѣсть, за да не се локви, и черковата св. Четиредесетъ потъна низко на източната страна, като изгубила форма и видъ. Когато разкопавали сегашния пътъ, който води отъ владиковия мостъ къмъ *Кая-башъ*, намѣрили основа на дебели зидове и на олтаръ. Тия зидове, отъ които остатъци виждаме и днесъ край черковата и които се простиратъ чакъ до рѣката при моста, сж основа на стари здания отъ лаврата.

Черковата св. Четиредесетъ мъченици не е била потурчена т. е. не е била обърната (въ джамия тукъ сж прѣвземането на Търново. Има прѣдание между населението на Асѣновата (Долната) махала, че кога дошли турцитѣ и заобиколили града, жителитѣ, които останали вънъ отъ крѣпоститѣ, били пощедени, а така сжщо пощадени били и черковитѣ имъ и домоветѣ имъ. Тѣй се обяснява, защо ни една отъ черковитѣ, като св. Димитрий, св. Петъръ и Павелъ и др. не сж обърнати въ джамии и защо въ Асѣновата махала не се заселилъ ни единъ отъ нашитѣ завоеватели.

Освѣнъ това, единъ турчинъ ни разказваше, че въ тѣхнитѣ книги, които до освобождението ни се пазѣха въ библиотеката ¹⁾, която се намѣрваше тамъ, гдѣто е сега мъжката гимназия, било писано приблизително слѣдното: „Като дошли турцитѣ около Търново, една частъ отъ богатото население, войската и духовенството се затворили въ крѣпоститѣ, а тѣй нареченитѣ „махалени“ — бѣдното население излѣзнало прѣдъ новитѣ господари, изказало своитѣ вѣрноповданически чув-

¹. Забѣл. за тая библиотека другадѣ ще гозоря.